

Rozhovor s architektem Oldřichem Hozmanem pro magazín Maitrea

H. Chvátalová | 24.05.2010

S akademickým architektem Oldřichem Hozmanem o duchovních kvalitách prostředí, v němž žijeme, o rituálech k oslovení a blahořečení místa, o Feng-Shui a Domě osobního rozvoje Maitrea

Co myslíte, že nám chybí pro hlubší pochopení kvality prostředí?

Chybí nám její duchovní rozměr. V dnešní době totiž posuzujeme kvalitu prostředí většinou pouze z fyzického hlediska. Zajímá nás znečištění vzduchu nebo čistota vody, řešíme recyklaci odpadu apod.

Ale to je přece v pořádku.

Samozřejmě, že je to v pořádku. To zásadní a určující se však odehrává na duchovní úrovni prostředí. Od fyzické kvality prostředí nelze oddělit kvalitu prožívaného života. A v tom to vlastně spočívá – svým myšlením totiž na kvalitu prostředí spolupůsobíme.

Chcete říct, že rozpoložení naší mysli ovlivňuje místo, kde žijeme?

Ano, a to určujícím způsobem. Mám tu zkušenost, že když člověk zaujímá kladný postoj k místu, kde žije, daří se mu tam a je zdravý. Již mnoho let projektuji stavby a poskytuji konzultace ohledně bydlení. Při tom jsem si všiml, že se zdravé bydlení daří realizovat hlavně tam, kde mají majitelé pozitivní, láskyplný vztah k místu. A také se daří tam, kde má budoucí uživatel silnou a jasnou vizi o budoucím účelu stavby - o tom, co si přeje v daném domě nebo bytě svou činností pro svět naplnit.

Jaké jsou z vašeho hlediska zásady zdravého bydlení?

Jak už jsem řekl, zdraví a zdravé bydlení prvotně určuje duševní vztah k místu, kde žijeme. Jsou-li duchovní kvality místa osloveny skrze naše duševní kvality, je vždy položen základ ke zdravému bydlení. Proto jsou na začátku stavby tak důležité rituály – aby bylo místo osloveno a blahořečeno.

Souvisí s tím třeba pokládání základních kamenů?

Přesně tak. Tradice oslav položení základního kamene se v naší kultuře udržela dodnes. S místy je to jako s lidmi. Když vás někdo pochválí, můžete svoji činnost vykonávat daleko lépe. I místa mají svého ducha a svoji duši. Hezkou přímluvou a oslavami se k nim můžeme během stavby přiblížit a všimnout si jich. Z naší kultury známe například slavnostní zvyk, který souvisí s dokončením krovu střechy domu. Řemeslníci nebo majitel domu vztyčí na nejvyšším místě dokončené konstrukce stromek – většinou břízku jako symbol zdraví a života. Tak je vyjádřen vědomý dík člověka všem bytostem, které spolupůsobí při stavbě nebo rekonstrukci domu.

Patří do úrovně duševně-duchovního vztahu k místům i úklid a péče o prostředí s pozitivním naladěním?

Určitě. Očistu prostoru však můžeme dělat pouze fyzicky, nebo také s duchovním podtextem. Úplně jinak bude vypadat prostor po čistě mechanickém úklidu z nutnosti a po úklidu s vnitřním pozitivním naladěním. Jestliže děláme činnosti pro prostor s láskou, prostředí se proměňuje. K zásadám zdravého bydlení patří kromě duševně-duchovních vztahů také vědomá péče o astrální kvality prostředí. Jsou to kvality, které mají vliv na naše city a emoce.

O jaké kvality například jde?

Patří sem barevnost, nebo třeba vůně prostoru. Náladu prostoru velmi ovlivňuje astrální složka prostředí. Náladu, atmosféru prostředí určuje základním způsobem styl. Ten je tvořen stylovými prvky, které jsou různé, od tvarů nábytku, povrchové úpravy stěn, až po osvětlení apod. Astrální kvalitu prostředí tedy člověk vnímá skrze estetiku prostředí. V dnešní přetechnizované, uspěchané době nás pohladí zaoblené tvary a pastelové tóny. Rádi si sáhneme na nenalakované dřevo, je pro nás příjemné posadit se vedle fontánky nebo u krbu s živým ohněm.

Patří do zásad zdravého prostředí z celostního pohledu ještě další „věci“?

Další složkou je úroveň éterických sil. Éterické síly jsou životními silami, které proudí u člověka v jeho meridiánových drahách a oživují celý organismus. Chápeme-li prostředí celostně (holisticky), je třeba pečovat i o éter v prostředí. Životní prostor (ve Feng-Shui energii čchi) je ve vhodné míře rozprostřen všude tam, kde je prostředí uspořádáno ve správném rytmu. Zdravá příroda pulzuje v rytmech. Střídají se roční období, střídá se den a noc, rytmicky se mění teplo a chlad a naopak. Správně rozprostřené rytmitování prostředí prostoru je základem zdravého bydlení.

Zmínil jste se o Feng-Shui – o tom se dnes často mluví. Oč přesně jde?

Feng-Shui je tradiční čínské umění harmonického uspořádání prostředí. Je to celostní nauka o tom, jak nalézat vyvážený vztah člověka k prostředí. Umění Feng-Shui je součástí uceleného systému preventivních přístupů čínské kultury k harmonizaci zdraví a života. Do stejné skupiny nauk patří například tradiční čínská medicína s akupunkturou, akupresurou, moxa, energií potravin, dále čínská astrologie apod. Jsou to holistické duchovní nauky, jejichž základem je poznání, že svět má duchovní základ a že vše jsou jemné typy energií. Ve Feng-Shui mluvíme o energii čchi, kterou harmonizujeme. Ve slovanské kultuře odpovídá pojmu energie čchi výraz „živa“. Je to energie, která oživuje. U člověka proudí tato energie v energetických meridiánech. V přírodě proudí čchi v silových liniích nazývaných ley lines.

Čchi je tedy životní energie?

Životní energie, která proudí a rozlévá se prostorem. A dobře se rozprostírá také tam, kam jde pozornost člověka. Váže se na naši mysl i na naše pohyby. Aby byla energie čchi při svém proudění harmonická, potřebuje mít pulzující rytmus. Proto je v interiérech vhodné střídání širší a zužující se prostory. Střídáním rytmu zúžením a rozšířením proudů čchi je prostor člověkem vnímán jako dynamický, ale zároveň vyvážený. Naše smysly zažívají pulzování rytmu jako přirozenou vlastnost patřící do přírody. A umění Feng-Shui je celé vlastně o hledání této harmonie rytmů v oblastech životní energie.

Je to nauka, která velmi pomáhá při hledání vhodných míst pro ideální umístění domů. Díky znalostem principů Feng-Shui si můžeme hodně zlepšit i rozestavení nábytku v bytě či kanceláři. Součástí této nauky jsou i astrologické výpočty podle data narození. Podle směru přílivu hlavního proudu čchi na pozemek se také dají ve spojení s významy světových stran určit vhodná dispoziční řešení nebo vhodné umístění hlavních vstupních dveří do domu.

Vaším dílem je rekonstrukce Domu osobního rozvoje Maitrea – jaká byla pro vás práce na tomto domě?

Jedním slovem – krásná... Jsem velmi rád, že jsem mohl na tomto projektu pracovat. Díky jasnému záměru, otevřenosti a důvěře pana Antonína Kolářka jsem mohl naplno pracovat a uplatnit ze svých schopností ty, pro které si mě vybral. Od prvních kroků tak mohly být do projektu zařazeny i duchovní aspekty tvorby.

Co k takovým aspektům patřilo?

V první řadě společné a dlouhodobé hledání a ujasňování si záměru a obsahu tohoto domu. Společně s panem Koláčkem a s týmem zaměstnanců a spolupracovníků společnosti Maitrea proběhly v úvodních fázích iniciační rituály pro dům, pro místo i pro záměr, ke kterému bude dům sloužit.

Do procesu tvorby návrhů jsem vědomě co nejvíce zapojoval zaměstnance a členy realizačního týmu společnosti Maitrea i budoucí provozovatele restaurace. Šlo mi o to, aby se na tvorbě projektu a interiérů sami co nejvíce podíleli.

Proč?

Jde o způsob práce sociálního charakteru. Vzniká tak živý prostor, se kterým se tým identifikuje. Čím více lidí se cítí svojí tvorbou s prostorem osobně spojeni, tím je prostor živější a zdravější. Ve své tvorbě proto umožňuji zadavatelům a uživatelům, aby se na návrzích sami podíleli. Pro restauraci Maitrea jsme například společně s realizačním týmem vybírali barvy a materiály, modelovali jsme tvar krbu a částečně jsme společně určovali charakter fontán a barů.

Práce na Domě osobního rozvoje byla vlastně stále živou výměnou a hledáním shody o podobě budoucího díla. A právě duševní shoda zadavatelů a architekta vytváří harmonickou náladu prostředí.

V případě Domu osobního rozvoje Maitrea se to mimořádně podařilo... A co tento dům přináší z hlediska architekta?

Z hlediska architektonického řešení přináší například určitou jednotu stylu. Jsou-li tvary, barvy a různé prvky stavby a interiérů stylově jednotné, vytváří to harmonický pocit z prostředí. To byl můj hlavní cíl. Soulad v designu a stylotvorná jednotna působí kladně na sociálně-morální vnímání a chování lidí, kteří se v takovém prostředí nacházejí.

Jaké jsou typické detaily stavby i interiérů Domu osobního rozvoje?

Například zaoblené rohy stěn a nábytku. Dalším stylotvorným prvkem jsou jemně zvlněné linie hran a obrysů nábytku. Styl a jeho jednotu dotvářejí přírodní materiály a osvětlovací tělesa organických tvarů. To, co člověk cítí v tomto domě jako harmonickou náladu, je také duševní shoda zadavatelů s architektem nad otázkami stylu. Mnohokrát jsme například mluvili o tom, jaké v celém domě použít omítky. Protože jsme si přáli vnést do interiérů restaurace určitou noblesnost a slavnostní náladu, shodli jsme se na zlatavě barvě stropů, některých stěn a schodiště. Přírodní pocit dotvářejí hliněné omítky stěn a nábytek z masivního dřeva povrchově upravený pouze olejem.

Dům osobního rozvoje je pro mě osobně vzorem a ideálem zdravého bydlení, zdravého vztahu k místu, kde žijeme. V dnešní době však bývá častější pravý opak. Můžou se budovy podepsat na zdraví člověka negativně?

To, jak budovy vypadají a jak na nás působí, naši kondici rozhodně ovlivňuje. Záleží ale také na každém z nás, nakolik zvládne udržet si dobrou mysl i v budově, která nemá dobré vlastnosti. Pokud ovšem stavba nevykazuje skoro žádné zdravé a estetické kvality, cítíme se stejně dříve nebo později v takovém prostředí unaveni. Je to proto, že svou mysl zaměstnáváme právě všemi těmi věcmi a vlivy, které nám vadí. Vhodný způsob, jak to řešit, je si daných závad sice všimnout, ale vnitřně je nehodnotit negativně a pokusit se s uživatelem domu projednat jejich změnu nebo úpravu.

Nejčastěji dochází k únavě a psychickým potížím ve velkých novostavbách kancelářských budov. Jejich technická řešení způsobují u člověka, který tam několik měsíců pracuje, tzv. syndrom nemocných budov. Tento termín k nám přišel z anglicky mluvících zemí, hlavně z

USA. Jde o celou řadu onemocnění, které jsou způsobeny pobytem v nevhodných stavbách. Patří sem například bolesti hlavy, chronická únava, slzení očí, nepravidelný krevní tlak, alergie a svrbění kůže, pálení očí, bolesti zad, vysychání sliznic apod.

V současnosti se však nevhodná technická řešení objevují na ohromném množství staveb. Dá se to nějak napravit?

Nevhodné budovy u nás opravdu přibývají. Například umělohmotné podlahy, lakované povrchy, okna s umělohmotnými rámy způsobují velký úbytek volných záporných iontů ve vzduchu. Volné záporné ionty jsou velmi zdravou složkou vzduchu ve volné přírodě i v budovách. V umělém prostředí budov ale mění rychle svoji polaritu a zanikají. Pokud však ve stavbě uděláme velké množství povrchů z přírodních materiálů, udržíme přítomnost a množství volných záporných iontů na přijatelné úrovni. Místo umělohmotných podlah můžeme udělat dřevěné podlahy napuštěné olejem. Linoleum z PVC můžeme nahradit přírodním linoleem (marmoleum), které je staticky neutrální, příjemně voní lněným olejem a nesnižuje volné záporné ionty atd.

Vraťme se ještě k Domu osobního rozvoje Maitrea, který mě vždycky znovu překvapí. Dost dlouho jsem například nevěděla, jak je vytápěný...

V domě jsme realizovali stěnové topení, které využívá jednu z nejpříjemnějších a nejzdravějších složek topení – sálavé teplo. Mohli jsme zde prostě využít všechny principy zdravého bydlení. Myslím, že k alternativnímu vzdělávacímu centru, jakým tento dům je, patří ukázat i principy ekologického stavitelství, Feng-Shui a práce s jemnými energiemi.

Můžou se s Domem osobního rozvoje zájemci nějak více seznámit?

To je určitě možné. Dvakrát do roka mívám cyklus přednášek v Městské knihovně v Praze. V závěru každé ze série přednášek je jeden celodenní seminář. Po jeho skončení bývá prohlídka některých prostor Domu Maitrea s výkladem, jak jsme co dělali a projektovali. Stačí, když se zájemci podívají na moje webové stránky, kde bude uvedeno, kdy se prohlídka s výkladem bude konat. Na požádání mohu také pro zájemce po dohodě s vedením domu uskutečnit komentovanou prohlídku.